

(55)

A nagy dráma

Irta: Supka Géza dr.

A destrukció kezdete

1916 augusztusának 26-ikán üzenté meg Itália Németországnak a háborút és 27-ikén Románia a Monarchiának. Az utóbbi hadüzenet következménye az volt, hogy már 31-ikén Nagyszeben ki kellett üríteniünk s a román csapatok ellenállás nélkül pusztították végig Erdély nagyrészt. A nyugati fronton a súlyos Somme-csaták falták az emberáldozatokat, az olasz fronton pedig most készülődött az ellenség a hetedik Isonzó-csatára, amely szeptember 14-ikén aztán tényleg fel is lobbant.

A vörös herceg

A magyar parlamentben főként Erdély védtelensége miatt a legnagyobb hangulat ütötte meg a levegőt. Maga Tisza István is annyira le volt verve, hogy még a saját pártjába se birt lelket önteni; az uralkodó munkapárton is a „már késő” kétségbeesése vett erőt, amely még az ellenzéki oldalról, Apponyi gróf részéről jött bátorításokkal szemben is csak a legsötétebb pesszimizmussal nézte az események folyását.

Ebben a hangulatban felállott Windischgrätz Lajos, aki önmagát ekkoriban szívesen nevezte „vörös hercegnek” és vigasztalás címén oly lesújtó kritikát adott egész harctéri helyzetünkről, annyira nekitámadt a háborúért felelős egész vezetésnek, hogy ez a gyógyszer valóban rosszabb volt a betegségnél. Ha addig a közutadat úgy érezte, hogy csupán katasztrófális szerencsétlenség kíséri hadműveleteinket, most egy, a társadalom élén álló ember, olyan, aki helyzeténél fogva autentikusan ismerhette a dörgést, fényes reflektorral világított bele a vezetés bűneibe, sőt itt-ott valósággal demagóg eszközökkel, emberveszteségek tülzáásával, majdani felelősségre vonások fenyegetésével, olyan forradalmi hangnemet ütött meg, amely addig páratlanul állott a háború történetében.

A tekintély lerombolása

A „vörös hercegnek” ez az 1916 szeptember hó 15-ikén tartott beszéde, amelynek tendenciája nyilvánvaló volt, s a közeli napokban (október 21-ikén) bekövetkezett trónváltással függött egybe, a tekintélyek lerombolása, tehát a destrukció terén az első, leghatalmasabb lépés volt. Hiszen nyilvánvaló, ha egy kis, agyonkínzott baka szidja a feljebbvalóit, annak távolról sem lehet az a visszhangja, mintha egy herceg, a parlamentben, felelőssége tudatában beszél a legfőbb hadvezetésben a becsültség hiányáról, beszél annak zsarolási manővereiről és fentről kielezi az osztályellentéteket.

Igaz, hogy ez a beszéd zárt ülésen hangzott el; de eltekintve attól, hogy háromszáz ember között senki sem várhat titoktartást, maga a herceg gondoskodott róla, hogy beszéde — jól megfésülve — nyomtatott kefelevonásban is elkerüljön a nyilvánosság közé s így annak romboló hatása még a titokzatosság látszatával is fokozódott.

Ha Magyarországon lehet destrukcióról, tehát tekintélyrombolásról beszélni, akkor az egészen biztosan és kimutathatóan 1916 szeptember hó 15-ikével, Windischgrätz Lajos herceg beszédével vette kezdetét.

A beszéd maga így hangzott:

Tisztelt képviselőtársaim!

Zárt ülés elrendelését kértém, mert a jelenlegi külpolitikai és katonai szituációban elengedhetetlennek tartom a katonai helyzet alapos és őszinte megvitatását. A megbeszélésre szükségünk van, mert a katonai helyzet megvilágításával a hibák nyomban helyrehozásának mulhatatlanságát akarom bizonyítani. Erre a helyrehozásra elsősorban az a körülmény kényszerít minket, hogy a világháború döntő pillanataiban nem szabad védtelenül itt állnunk.

Már késő...

Gróf Apponyi Albert tisztelt barátom, a multheti zárt ülésen elmondott beszéde folyamán — gondolom általános helyeslés közepette — rámutatott külpolitikai és katonai vezetőségünk hibáira. Akkoriban egy tisztelt munkapárti képviselőtársam azt jegyezte meg Apponyi Albert gróf beszédére, hogy a hibák kiigazítása, mit Apponyi sürgősen szükségesnek tart, sajnos, már késő.

Mai szerény beszédemnek egyetlen célja, hogy a száraz tények felsorolásával, valamint a katonai helyzet és annak előzményei megvilágításával megállapítsam, hogy még semmi esetre sem késünk el és ha féltetve minden pártpolitikai előéletet, közös munkára fogunk össze, reményünk van az összes hibák eliminálására, amelyek ma a teljes sikernek útját állják.

Senki sem tagadhatja, hogy a mai katonai és külpolitikai helyzet a jövő szempontjából világtörténelmi fontosságu. Hallottunk róla, de tudjuk is, hogy súlyos hibák történtek. Hibák osok úgy lehet jóvátenni, ha önmagunknak nyitlan és őszintén bevalljuk azokat és ha azután a jóvátétel módját keressük s megtaláljuk.

Andrássy Gyula gróf és Apponyi Albert gróf indítványai kizárólag azt célozzák, hogy ennek a jóvátételnek az útját megtaláljuk. Serényi Béla gróf igen tisztelt barátom komoly szavai

világosan rámutattak arra a szükségességre, — hogy a helyzetet, minden pártpolitikát félretéve, tisztán mint hazafiak ítéljük meg és megtaláljuk azokat az intézkedéseket, amelyek a jövőben az új hibák születését kizárják.

Emberanyagunk aggasztóan fogy

Igen tisztelt képviselőtársaim! Tagadhatatlan, hogy emberanyagunk az utolsó harcok óriási veszteségei után aggasztóan fogy. Ebben a pillanatban ugyan még képesek vagyunk arra, — hogy a harcoló csapatok állományát kiegészítsük, az is bizonyos, hogy a felmentettek egy részének bevonásával, valamint az önként jelentkezők felhasználásával, képesek leszünk új tartalékokat gyűjteni, mégis, nem szabad felednünk, hogy a mi védőrendszerünk tartós hibákat vagy folyton ismétlődő katasztrófákat nem bír el.

Ha megvizsgáljuk mindazokat a hibákat, melyek a háború eleje óta a védőrendszer felemlelt gyöngítésére vezettek, kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy a bajok kuforrása, kevés kivétellel, a vezetésben keresendő. Csapatunk minden harctéren fényes eredményeket értett el, a bekövetkezett katasztrófák kizárólag a főparancsnokság terhére irandók. Szükségem tartom, hogy közelebbről rávilágítsak arra a szervezetre, amely csaknem a háború kezdetétől gyakorolja a katonai hatalmat. Gondolom, köz tudomásu, hogy a háború kezdetekor öfelsege az 1867-iki törvény 12. cikkelyében letett, a fegyveres erőre vonatkozó felségjogoknak egy részét a hadsereg főparancsnokságra ruházta át. Ennek a következtében a hadsereg főparancsnokság katonai hatalom dolgában rendkívül nagy jogkörrel rendelkezik. Már most: vizsgáljuk meg: ki ez a hadsereg főparancsnokság és kinek a kezében összpontosul az óriási hatalom.

A karakter iskoláját elhanyagolták

A modern háború megköveteli, hogy az összes ügyeknek a vezetése, amelyeknek bármilyen közük van az aktív operációkhoz és a felelősség ezekért az ügyekért, egy szervezetben, egy hatóság kezében egyesüljön. Ez a hatóság a vezérkar. Ez készíti elő békében a háború feltételeit, ugyancsak a vezérkar hivatott, hogy háború esetén az összes rendszabályokat foganatosítsa. A stratégia függetlenül és autokratikusan kell, hogy dolgozzék, mert sikerre csak akkor lehet számítani, ha az állam összes szervei feltehetően alávetik magukat az egyetlen szükségesnek, a siker szükségességének. Természetes, hogy bármilyen stratégiai akció sohasem lehet más, mint politikai ideák eredménye, a melyeknek keresztülvitelére a stratégia hivatott. Az olyan stratégia, amelynek nincsen politikai alapja, a mai harcászati viszonyok között nem más, mint tömeggyilkosság. Csak a diplomácia és katonai tényezők tökéletesen egységes együttműködése érlelhet hasznos eredményt. — Hogy a mi akciónknál ez elmaradt, feltétlenül az egységes kombinációk és az egységes munka hiányára vezethető vissza. Vezérkarunk egész szervezete elhibázott. A világ összes hadseregeinek vezérkarában a tisztikar szelekcióját látjuk, olyan szelekciót, amely a hadsereg legjavának javát egyesíti, hogy az ország...

A Kárpát-Egyesület rövid időn belül restaurálja az aggteleki cseppkőbarlangot

Soldos Béla dr. főispán akciója a barlang kijávitása érdekében

Miskolc, szeptember 4.

(A Reggeli Hirlap tudósítása.) Soldos Béla dr.-nak, Borsod-, Gömör- és Kishont- köz igazgatásilag egyesített vármegyék főispánjának, mint Gömörvármegye hűségű fiának, régi szép terve és gondja, hogy minden befolyását latbaveti az aggteleki cseppkőbarlang helyreállítása érdekében.

A megbeszített trianoni ország oly szegény természeti kincsekben. Legszebb hegyeinket, erdőseinket, hatalmas ércbányáinkat, hies, neves fürdőinket a békeszerződés idegen nemzetek kezére juttatta. Csodás képződményű barlangjaink közül a dobsinai jégbarlangot a csehek vették birtokukba s nekünk ezek közül egyedül az aggteleki cseppkőbarlang maradt meg.

A világhíres cseppkőbarlang azonban már a békében is mizerábilis állapotban volt. Más országokban hasonló természeti kincset az állam maga vesz pártfogásába és igyekszik széles körök érdeklődését, a külföldi figyelmét felhívni rájuk és arra törekszik, hogy a természeti kincseket az emberi munka minden eszközével kiemelje és hozzáférhetővé tegye.

Nálunk a kormány már a békében sem sokat törődött az aggteleki barlanggal és annak feltárásában ugyszólván minden tá-

vezetését gyakorolja. Nálunk a vezérkar összeállítása egyesgyedül vizsgák alapján történik és ezeken a vizsgákon az boldogul elsősorban, a kinek nagy tömeg statisztikai anyagot sikerült elsajátítania. A további boldogulás a vezérkarban kizárólag azon mulik, hogy az uralkodó tényezők klikkjével jóviszony tartassék fenn. Ha ez sikerül, biztos a hadvezér jövője. Statisztikai tudás és alkalmazkodási képesség: ezek a feltételek, amelyek a hadseregben még a legmagasabb állásokra is képesítenek! A karakter iskoláját, amely minden tisztnek, de különösen a fontosabb feladatra hivatottaknak conditio sine qua non-ja, nálunk tökéletesen elhanyagolják. Azt látjuk, hogy ezidőszent az egész hatalom néhány embernek a kezében összpontosul, akik nem tartoznak felelősséggel senkinek.

Conrad helyett öt vezérkari tiszt

A vezérkar zseniális főnöke, Conrad báró, az utóbbi időkben mintha elfáradt volna, ami nem esoda, ha tekintetbe vesszük az emberfeletti munkát, amelyet a háború első szakaszában végzett. Tény, hogy rászorult a magakimélésre és az utóbbi időkben az ügyek elintézésének legnagyobb részét másoknak engedte át.

Igen tisztelt képviselőtársaim! A tescheni főhadiszálláson mostan öt ismert nevű és magasrangú vezérkari tiszt gyakorolja a katonai hatalmat, anélkül, hogy az ügyek vezetésébe bármilyen felelős tényező betekintethetne.

Belenyugodhatnánk a katonai hatalomnak ilyen módon való gyakorlásába, ha ennek a szervezetnek a munkáját tartós siker koronázná. Sajnos, nem egészen így áll a dolog. Nagyon sok sajnálatos dolog történt és nagyon sok hiba esett, amit el lehetett volna kerülni. E pillanatban nincsen időnk azon töprengni, hogy a mult bűneit kit terhel a felelősség. Most csak arra gondolhatunk, hogy a jövő sikereit lehetővé tegyük. Tisztelt képviselőtársaim! A tescheni főhadiszállás hibáit, amelyeket a háború kitörése óta elkövetett, nagyjából három főcsoportba lehet osztályozni: a) szervezési hibák, b) stratégiai hibák és c) az együttműködési hibák főcsoportjába. Az együttműködési hibák alatt értem azokat a hibákat, amelyek a hadvezetés és a más állami szervek hiányos összedolgozásából származtak.

A szervezés hibái

Ami a szervezési hibákat illeti, kétségtelen, hogy a monarchia a háború elején az elmúlt évek mulasztásait szenvedte. Teljesen érthetően azonban, hogy ezeknek a kézzelfogható hibáknak az ellensúlyozására mindjárt a háború elején semmiféle intézkedések nem foganatosítottak. Hogy ezt az állítást érthetővé tegyem, szükséges, hogy a háborús szervezet néhány általános kérdését érintsem. Minden hadsereg a hadrakelt seregből és annak egyes szervezett csapattesteiből áll, valamint abból, a mozgott országban működő katonai szervezeti testből, amely a hadrakelt sereg kiegészítését végzi. Tekintetbe véve a monarchia népességét és összemérve más államok szervezett csapattesteivel, kitűnik, hogy nálunk az ellenséggel harcoló csapattestek száma elenyészően kicsiny. — Ismeretes, hogy a mi hadseregszervezetünkben az utánpótlás menetzászlóaljak után történik, ami által minden egyes ezred havonként megkapja a maga meghatározott kiegészítését az emberanyagban. A háború elején, a rendkívül gazdagon rendelkezésünkre álló emberanyagot ezzel a rendszerrel hihetetlen módon elpazaroltuk, anélkül, hogy a rettenetes véráldozatok valamelyes praktikus eredményt hoztak volna.

(Folytatjuk)

mogatás nélkül magukra hagyta önzetlen és lelkes magánosok munkáját. A barlanghoz máig sem építették ki a vasutat s így a megközelítés nagyon nehézkes. Hosszu időn át világítás nem volt a barlangban és a kirándulók csak fáklyafény mellett botorkáltak végig rajta keresztül.

Az aggteleki cseppkőbarlang, amely nagyságra nézve a világ második természeti ritkasága, oly gazdag a legszebb cseppkőes képződményekben, hogy minden elhanyagoltsága mellett is Európaszerte hírnévre szert tett. Végre két évvel ezelőtt a kormány anyagi segítsége lehetővé tette, hogy a barlangot villanyvilágítással lássák el. Még mindig sok tennivalót kíván azonban a barlang, hogy szépsége egész teljességében feltáruljon.

Soldos Béla dr. főispán a legnagyobb szeretettel vette gondjaiba a barlang restaurációját. Befolyására a Kárpát-Egyesület elhatározta, hogy rövidesen hozzáfog a barlang restaurációjához, hozzáférhetőbbé teszi az itt képződött természeti szépségeket s a barlang tökéletesebb feltárásával felhívja a külföldi figyelmét Magyarországra egyik legjelentősebb kulturjává.

A Kárpát-Egyesület tervét és munkájának eredményes végrehajtását az állam is fogja támogatni anyagi segítségével.